

»Gor' čez izaro . . .«

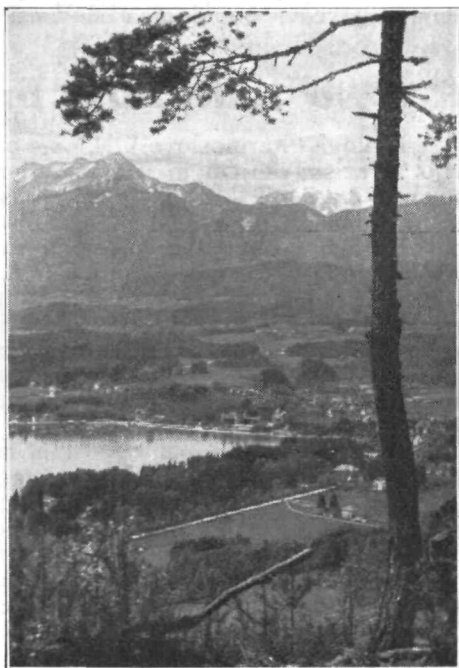
Ljubi mladi čitatelji Zvončka, kdo izmed vas ne pozna te lepe pesmi?! Saj ste jo že tolikokrat popevali v šoli, pa tudi drugje ste jo že čuli. Kaj ne, lepa je in se vam je priljubila. Marsikateri pa ne ve, kje je nastala in zakaj. Doma je v lepi Koroški, kjer prebivajo tudi naši rojaki Slovenci.

Gotovo ste radovedni, kje in kakšna je Koroška. Vsi poznate na severu naše ljubljanske kotline v nebo segajoče gorovje »Karavanke«. To je dolg in visok gorski greben, ki meji našo domovino od Koroške. Če se vzpnemo na enega izmed vrhuncev Karavank, se nam odpre dalje proti severu presenetljivo lep razgled. Pod nami se razprostira široka, z valovitim hribovjem večkrat razmejena dolina, posejana z malimi griči in hribi, ki so porasli z bujnimi gozdovi. Vmes so rodovitna polja, zeleni travniki in senožeti. Po vsem ozemlju so razprežene kakor pajčevina svetle črte — ceste. Po sredini opazimo dolgo, kakor kača se vijočo močnejšo črto, ta se svetlika v sončnih žarkih — reko Dravo z neštetimi malimi žilicami — rečicami in potoki. Po vsej pokrajini pa mežikajo, kakor razbiti kosi zrcal, večja in manjša jezera. Izza svežega zelenja se blišče v sončnih žarkih v praznični belini cerkvice, hišice, vasi, trgi in mesta. Naravna čudežna preproga, sestavljena v vseh mogočih barvah, leži pred našimi, od čudovite lepote strmečimi očmi zemlja, od pamtiveka last naših rojakov koroških Slovencev. Tam daleč na severu in zapadu nam zapirajo pogled mogočni, do neba segajoči gorski velikani, pokriti z večnim snegom in ledom.

Bajna, razkošna, nepojmljivo lepa je ta slika. Kdor jo je videl enkrat, mu ne da srce miru, vabi ga in vleče tajna sila, gorko hrepenenje videti še in še to čarobno sliko, piti z očmi lepoto čudovite zemlje Koroške, zibelke Slovencev.

Izkopnine in razni najdeni predmeti nam dokazujejo, da so imeli v najsta-

rejših časih to zemljo v svoji lasti Iliri in Kelti. Te so izpodrinili Rimljani. Ko je razpadla rimska država, so prišli iz podunavskih ravnin Slovenci, ki so zasedli vse te pokrajine ob rekah in rečicah tja do Toblaškega polja. Uselitev se je izvršila okrog l. 500. po Kr. r., tedaj pred 1400 leti. — Ker so prebivali med visokimi gorami, so jih ime-

novali gorske Slovence (Karantane). Obdelovali so polje in redili živino. Imeli so svoje poglavarje, vojvode imenovane, ki so jih ustoličevali po slovanskih obredih na Gosposvetškem polju. Stolovali so v Krnskem gradu pri Gospe sveti — najstarejši slovenski cerkvi, ki jo je posvetil škof Modest konec 8. stoletja. Zgodovinska priča je še danes ohranjeni vojvodski prestol.

Zaradi zgodovinsko priznane krotkosti in miroljubnosti si niso koroški Slovenci ohranili samostojnosti niti svobode. Že leta 843. so prišli pod nem-

ško nadoblast, pod katero so ostali še dandanes. Zaradi stalnega tujega pritiska se je njihovo število silno skrčilo. $\frac{2}{3}$ lastnega ozemlja je prišlo v nemške roke; le imena rek in gora in deloma naselbin so neoporečna priča, da je bila nekdanj ta zemlja slovenska posest. Kako nerazumljivo hitro pada število kor. Slovencev, naj povedo te-le številke: L. 1848. so našteli 120.000 kor. Slovencev, dobrih 50 let pozneje pa le 82.000. Glavno mesto Celovec je imelo pred 60 leti trikrat toliko Slovencev kakor Nemcev, saj je bilo razven par nem. trgovcev, popolnoma slovensko

mesto, a danes kaže — to nekdanj glavno torišče koroških rojakov — skoraj popolnoma nemško lice, dasi ima okolica še dovolj Slovencev in tudi v mestu jih je mnogo.

Težko nam je ob žalostni ugotovitvi, da nazaduje število naših ljudi in da prehajajo naše najlepše pokrajine v tuje roke. Narod čuti to bolečino. Razžaloščen in razdvojen v svoji mehki, čuteči duši toži v narodni pesmi:

»Zdaj vse minulo je,
Nič več pel ne bom,
Ker ni več moj mili, dragi dom!«

(Konec prihodnjič.)

Kaj so jedli naši predniki

Arheologi (starinoslovci), ki se bavijo z raziskavanjem in izkopavanjem starin v različnih krajih, da preizkusijo na ta način preteklost in nezapisano zgodovino človeštva, pišejo v novjšem času v časopisih mnogo o načinu prehrane pračloveka. Na podlagi najdenih ostankov hrane, okamenelih koščic, posode in sličnih predmetov si morejo napraviti jasno sliko o tem, kaj so jedli naši predniki pred več kakor deset tisoč leti.

V tistem delu Evrope, ki je bila takrat pred 10 tisoč leti prosta večnega ledu in zime, je bilo neobičajno mnogo divjačine in čisto naravno je, da so jedli tedanji ljudje skoro izključno le meso teh živali. Lov je bil tedaj kaj navaden sport, zakaj ljudje niso imeli razen njega nobenega drugega opravila in poklica.

Kokoš so poznali v najstarejših časih, ker je prišla v Evropo že koncem

kamenite dobe, ko so prvi azijski narodi pričeli prodirati v naše kraje. V Indiji pa še danes živi v prostranih džunglah divja kokoš, ki je skoro na las podobna naši.

Ravno tako so bile našim prednikom znane tudi gosi in race. Po arheoloških odkritjih so se naši predhodniki torej že pred deset tisoč leti mastili z gosjo pečenko.

Posebno dobro so nam ohranjeni okameneli ostanki naselbin evropskih praljudi v Švici. Nedaleč od švicarsko-italijanske meje so odkrili v nekem skalovju v bližini jezera veliko naselbino Evropcev, ki so živeli tam pred mnogo tisoč leti. V pečinah so našli tudi prav dobro ohranjene okostnjake gosi in rac. Iz tega sledi, da so jim bile te živalce domače živali in da so jih seveda ob določenih prilikah tudi uživali.

Živalska stanovanja

Niso samo ljudje edina bitja na naši zemlji, ki si umejo graditi stanovanja. Tudi živali, in sicer od najvišjih do najnižjih vrst, so v tem pravi veščaki. Posebno poljske miši, ki jih gotovo vsi poznate, se odlikujejo v stavbni stroki po svoji iznajdljivosti in bistroumnosti. Te živalce žive vedno v družinah po več članov kakor mi ljudje. Vsaka družina si napravi pod zemljo ugodno stanovanje, ki je s hodniki in

rovi zvezano s sosednjimi stanovanji. Preko poletja si poljske miši izkopljejo v bližini svojega stanovanja pravcata skladišča in jih napolnijo z jabolki, klasjem, žitnimi zrni in drugo hrano; posebno se pa založijo z orehi in lešniki, katere zelo ljubijo. V prostori, ki v njih prebivajo, si napravijo udobne posteljice iz volne ali iz perja in tu v miru pričakujejo pomladi, ki jih vzdrami k novemu življenju.